

WWF® *for a living planet*®

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
euogerhverv@lbst.dk

København, 8. april 2019

WWF Verdensnaturfondens og Verdens Skoves høringssvar på udkast til bekendtgørelse om tilskud til skov med biodiversitetsformål (j. nr. 19-23350-000004)

WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove fremsender her vores endelige høringssvar på udkast til bekendtgørelse om tilskud til skov med biodiversitetsformål.

Bekendtgørelsen indgår som en del af Naturpakken 2016 vedtaget af regeringen og dansk folkeparti. Her fremgår af aftaleteksten (side 6) at:

- I. Private skovejere skal tilbydes mulighed for at udlægge skov til biodiversitetsformål.
- II. En model for udpegning af urørt skov og anden biodiversitetsskov på private arealer drøftes med interessenterne.
- III. Udlægning af skov på private arealer sker over de næste 10 år.
- IV. Det forventes at der vil blive udlagt op mod 3.300 ha til urørt skov og anden biodiversitetsskov på private arealer.

Nærværende udkast til bekendtgørelse, der er i høring, er i høringsbrevet begrundet med – som vi læser det – primært ”et nyt administrativt set-up”.

I forbindelse med denne høringsfase har WWF Verdensnaturfonden bedt Landbrugsstyrelsen oplyse om interessenter har været inddraget. Det kan vi konstatere ikke har været tilfældet, da denne inddragelse fandt sted i 2016 forud for den første udgave af bekendtgørelsen.

Der er i forberedelsen af denne nye revision ikke sket bred inddragelse af interessenter – eller forskere – mhp at evaluere indsatsen i fht til formålet: at udlægge **skov til biodiversitetsformål**, herunder om valg, metode og hastighed vil opfylde målsætningerne om at **beskytte den danske biodiversitet knyttet til skov**, samt om målet om **3.300 ha** kan forventes **indfriet om 10 år** – dvs i 2026.

Indledningsvist skal WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove stærkt beklage, at Miljø- og Fødevarerministeriet i fbm med den nye bekendtgørelse IKKE forud har inddraget interessenter og forskere

for a living planet®

mhp at tilpasse en kommende bekendtgørelse og dens administration, således **at der kan evalueres på** om den hidtidige administration af ordningen **omkostningseffektivt følger de politisk vedtagne mål** om på privat ejendom at **udlægge urørt skov og anden biodiversitetsskov mhp at beskytte dansk biodiversitet knyttet til skov.**

Vi ved fx IKKE om de hidtidige udlæg rammer indenfor forskernes prioriteringer og udpegninger jf den rapport, som WWF Verdensnaturfonden stod bag sammen med Århus og Københavns Universiteter. Netop den rapport, der dannede fundamentet for hele Naturpakken 2016.

Vi ved heller ikke om målsætningen med udlæg af 3.300 ha inden 2026 er realistisk med det nuværende tempo og om det kan forventes at det er de rette arealer som kan udlægges.

Der mangler efter vores opfattelse netop den transparens og inddragelse af interessenter, og ikke mindst relevante biodiversitetsforskere, som den politisk vedtagne Naturpakke slog fast var nødvendigt, og som vi anser for helt afgørende for ordningens effekt.

Endelig er det WWF Verdensnaturfondens og Verdens Skoves opfattelse at nærværende bekendtgørelse i høring desværre tilsidesætter den politisk vedtagne målsætninger på et meget væsentligt punkt ved at inddrage skovdriftsformer som der IKKE er videnskabeligt grundlag for at hævde fremmer biodiversitet.

Det gælder udkastets **§5, nr 1 "Ekstensiv skovdrift", der intet har med definitionerne på "anden biodiversitetsskov" at gøre.** Dette er reelt naturnær skovdrift, som vi allerede ved af erfaring IKKE imødekommer biodiversitetsmålsætninger i statsskov. Tilskud til dette falder helt udenfor den politiske ramme – og ikke mindst de videnskabelige anbefalinger formuleret i fbm Naturpakkens forskningsrapporter. **Vi mener helt dette tiltag skal fjernes fra bekendtgørelsen.**

Bekendtgørelsesudkastet bærer generelt præg at at udvande kravene til biodiversitetsbeskyttelsen i fht de accepterede skovdriftsformer i privatskov. Om målet er, at erstatningsudbetalingerne per hektar nedsættes og arealmålet på 3.300 ha inden 2026 dermed opfyldes vides ikke, men **det der foreligger her, dækker adskillige støtteberettigede aktiviteter uden ophæng i den evidens- og forskningsbaserede viden om beskyttelse af dansk biodiversitet i skov.**

WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove vil her insistere på, at Landbrugsstyrelsen som minimum gennemgår bekendtgørelsens støtteberettigede aktiviteter igen **og inddrager relevant forskningsviden inden for skoves biodiversitet** i dette, samt sikrer transparens om denne proces således at civilsamfundet kan orientere sig i beslutningsgrundlaget.

Vi er helt uforstående for at bekendtgørelsen ikke bygger på den helt nye og tilgængelige viden tilvejebragt i fbm med statens udlæg af urørt skov og anden biodiversitetsskov. Viden med afsæt i den samme Naturpakke og endda gennemført af indenfor det samme ministerium. Vi ser ikke anbefalingerne fra især nedennævnte konsensusrapport reflekteret i tilstrækkelig grad i bekendtgørelsesudkastet, hvilket vi er stærkt forundret over og mangler en begrundelse for:

for a living planet®

Peter Friis Møller, Jacob Heilmann-Clausen, Vivian Kvist Johannsen, Rita Merete Buttenschøn, Inger Kappel Schmidt, Carsten Rahbek, Hans Henrik Bruun & Rasmus Ejrnæs (2018): anbefalinger vedrørende omstilling og forvaltning af skov til biodiversitetsformål. Udarbejdet for Naturstyrelsen. DANMARKS OG GRØNLANDS GEOLOGISKE UNDERSØGELSER.

Herunder følger WWF Verdensnaturfondens og Verdens Skoves specifikke kommentarer til bekendtgørelsesudkastet:

§1

Bekendtgørelsen mangler en klar formålsparagraf, men har kun en afgrænsning om at det er tilskud til "ikke-produktive investeringer", der "fremmer eller bevarer biodiversiteten". Et biodiversitetsformål er ikke reflekteret i valget af støtteberettigede tiltag, som fx:

- Rydning af brombær og pilekrat uden nærmere definition af deres lokale betydning for biodiversitet.
- Beskyttelse af træer med stammediameter ned til 25 cm, mens andre ældre og mere værdifulde træer – endda i samme litra – kan fældes.
- Arealet skal fremstå afgræsset i tilsagnsperioden – uden hensyntagen til krav om vegetationens mosaik, variation og mulighed for blomstrende urter. Formuleringen svarer til kravene for grundbetaling, der i almindelighed anses for skadelig for biodiversitet.
- Supplerende såning og genplantning indenfor ca. 2 år – helt i modstrid med evidensbaseret viden om dansk biodiversitet hvor selvforyngelse evt suppleret med fx ekstensiv skovgræsning anbefales.
- Træerne må ikke skades forsætligt – uanset nyeste dansk forskning dokumenterer at veteranisering på kort tid lokalt kan fremme biodiversitet.

Den udmærkede formålsparagraf fra den forrige udgave er bekendtgørelsen skal genindsættes og bekendtgørelsesudkastets støtteberettigede virkemidler tilsvarende justeres:

*"Formål og afgrænsning. § 1. Bekendtgørelsen fastsætter regler om tilskud til skov med biodiversitetsformål
Stk. 2. Formålet med tilskud til skov med biodiversitetsformål er, at sikre og fremme stabile levesteder for truede arter, der er tilknyttet skov."*

Der mangler en begrundelse for, hvorfor denne formålsparagraf er fjernet. Denne begrundelse bedes oplyst i høringsnotatet.

§3

Pkt 1) forberedelse af skovgræsning omfatter rydning af blomstrende buske som brombær og pil der netop er vigtige for biodiversitet i skovene. Gennemføres dette tilsagn vil man med fuldt overlæg fjerne fødegrundlag for biodiversitet samt den opvækst som helårsgræssende husdyr skal leve af om vinteren. I stedet må fødegrundlaget for husdyrene skabes ved at sikre samhegning med lysåbne naturarealer som overdrev, hede, græsland m.m.

I flg Pkt 3) kan denne rydning endda gentages med støtte efter 5 år. Hvis dette er tilfældet, er skovgræsningen på de pågældende arealer slået fejl, og bør naturligvis ikke fortsætte, men i stedet evalueres og skovejeren modtage støtte til kvalificeret rådgivning.

§5

Landbrugsstyrelsen kan give tilsagn om "20-årige tilskud". Det er uklart, at når tilskudsperioden ophører, vil skovejeren så ikke længere være forpligtet til at sikre fortsatte tiltage på de støttede arealer?

Hvis dette er korrekt fortolket, skal WWF Verdensnaturfonden anføre at der er tale om anvendelse offentlige midler til en støtteordning for biodiversitet, der på sigt netop ikke sikrer og genopretter biodiversitet. Baggrunden er at efter 20 år, kan indsatsen ophøre og investeringen dermed være spildt. Al forskningsbaseret anbefaling går på at sikre kontinuitet og varige udlæg af natur – det er der ikke tale om her.

Det må naturligvis være målet, at en ordning som denne skaber varig plads til natur i Danmark og i de danske skove. Det er der behov for, der er evidens for at det virker, og det er det som Naturpakken og regeringsgrundlaget fastsætter – ikke midlertidige tiltag (uddrag fra regeringsgrundlaget Marienborgaftalen 2016):

Vi vil derfor prioritere indsatsen for at standse tilbagegangen i biodiversiteten og understøtte, at mere af Danmarks vigtige natur plejes, så der skabes bedre vilkår for truede dyre- og plantearter. Vi ønsker mere urørt skov og dyrerige naturparker i Danmark.

Endvidere har "1) Ekstensiv drift af skov" intet ophæng i de forskningsbaserede anbefalinger om evidensbaserede virkemidler for biodiversitet i skov. Der henvises her til nedenstående figur¹, som burde danne grundlaget for denne bekendtgørelses valg af virkemidler, idet den viser omkostningseffektiviteten af biodiversitetstiltag i danske skove.

WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove skal i øvrigt minde Landsbrugsstyrelsen om, at Miljø- og Fødevarerminister Jakob Ellemann-Jensen flere gange offentligt har tilkendegjort at ministeriet anvender "evidensbaserede virkemidler" seneste på et åbent samråd om biodiversitet.

¹ Johannsen, V. K., Dippel, T. M., Møller, P. F., Heilmann-Clausen, J., Ejrnæs, R., Larsen, J. B., Raulund-Rasmussen, K., Rojas, S. K., Jørgensen, B. B., Riis-Nielsen, T., Bruun, H. H. K., Thomsen, P. F., Eskildsen, A., Fredshavn, J., Kjær, E. D., Nord-Larsen, T., Caspersen, O. H., Hansen, G. K. (2013): Evaluering af indsatsen for biodiversiteten i de danske skove 1992 - 2012. 90 s. ill.

Tabel 4. Generaliseret ekspertevaluering af virkemidler i forhold til deres formodede effekt for de udvalgte rødlistede artsgrupper.

Virkemiddel	Karplanter	Skovlevende sommer-fugle	Mykorrhizasvampe, pigsvampe	Fugle	Pattedyr	Mykorrhizasvampe, andre	Jordboende svampe	Invertebrater tilknyttet kilder og bække	Vedboende biller	Epifytiske laver	Vedboende svampe	Point samlet
Urørt skov med højt naturligt græsningstryk	++	++	++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	30
Urørt Skov med lavt naturligt græsningstryk	+	+	++	+++	++	++	+++	+++	++	++	+++	24
Græsning på +/- permanente skovenge	+++	+++	+/-	++	+	+	+/-	+/-	+	+/-	+/-	18
Sløjfning af dræn	++	++	+/-	++	++	+	++	+++	+	+	+	17
Bevarelse af evighedstræer med veterankvaliteter i den dyrkede skov (tilstrækkeligt antal)	+/-	+/-	+	++	++	+++	+	+	++	+	+	12
Beskyttelse af egekrat	+	+	+	+	+	+	+/-	+	+	++	+	11
Øget brug af naturlig foryngelse	+	++	+/-	+/-	+	++	++	+	+/-	+	+/-	10
Øget løvtræs-andel	+	+	+/-	+	+/-	+	++	+	+	+/-	+	9
Stævning	+++	+++	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	-	-	-	6
Mindsket jordbearbejdning	+	+/-	+	+/-	+/-	++	++	+/-	+/-	+/-	+/-	6
Rydning af nålebevoksninger til lysninger	+/-	++	+/-	++	+	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	6
Skovrejsning	+/-	+/-	+	+/-	+	+/-	+	+/-	+/-	+/-	+/-	3
Stop for pesticidanvendelse og gødskning	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+/-	+/-	+/-	3

Signaturforklaring: - potentiel negativ effekt afhængig af praktisk gennemførelse; +/- neutral eller meget svag effekt; + svag gavnlige effekt; ++ moderat gavnlige effekt; +++ stor gavnlige effekt.

Vedrørende ”2) Fastholdelse af naturlige vandstandsforhold” forekommer det uklart om det er vandstandsforhold der tidligere etableret, eller naturligt dannede. Endvidere er der ikke tale om at forbedrende tiltag, men alene et tiltag der bevarer status quo.

§6

Stk. 2: Der mangler helt krav til såvel ekstensivt græsningstryk samt samhegning med lysåbne arealer – endsige en prioritering af dette. Skovgræsning handler om at åbne om for et varieret landskab med en mosaik af levesteder også udenfor skovgærdet. Dvs hvis ordningen ikke skaber mulighed for at medhegne også lysåbne arealer, så kan denne effekt ikke fremmes.

§13

Stk. 5: Vedrørende skovgræsning med husdyr bør der klart fremgå ”ekstensiv skovgræsning med hårdføre husdyrracer, der ikke vinterfodres”. Desuden mangler der krav til græsningstryk.

Stk. 6: Mulighed for **tilsagn til 20-årigt tilskud til ekstensiv skovdrift skal fjernes** da der **ikke** er tale om et evidensbaseret virkemiddel og det i den beskrevne form ikke adskiller sig fra almindelig naturnær, kommerciel skovdrift som den finder sted i fx statens skove.

At dette ikke er et brugbart virkemiddel for skovens biodiversitet ved vi fra NOVANA, da statens naturnære skovdrift IKKE har været i stand sikre gunstig tilstand for skovnaturtyperne.

for a living planet®

Stk 8: Ved 20 årige tilskud til bevaring af træer til naturligt henfald, er begrænset af, at træer ikke må skades – uanset veteranisering, kunne fremskynde en kolonisering med skovarter.

Der bør være krav til dette tilskud således at det vigtigste beskyttes først (brandmandens lov): dvs ældre løvtræer. At træer med stammediameter ned til 25 cm kan udpeges giver biologisk set ingen mening i fht behovet for at beskytte ældre træer – og især ældre løvtræer af arter med lang tilstedeværelse i Danmark.

Generelt vil WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove ikke støtte denne ”livstræsordning” der generelt er en ineffektiv biodiversitetsindsats. I stedet bør sammenhængende områder med gamle træer kunne få støtte betinget af tinglysning.

Derfor skal ældre træer naturligvis prioriteres først – og der bør sættes minimumsalder på fx 150 år for eg og 125 år for bøg.

§15

Stk. 3: Der mangler helt en prioritering af de private skove, hvori der skal laves biodiversitetstiltag jf bekendtgørelsen i fht kendte forekomster af biodiversitet, eller den prioritering som allerede er foretaget af danske forskere i 2014². En udpegningsprioriteret i fht N2000 og tilstandsklasser er ikke tilstrækkeligt.

WWF Verdensnaturfonden og Verdens Skove skal her afslutningsvist igen beklage, at Miljø- og Fødevarerministeriet i fbm med den nye bekendtgørelse IKKE forud har inddraget interessenter og forskere mhp at tilpasse en kommende bekendtgørelse og dens administration, således Naturpakkens målsætninger nås.

Med venlig hilsen

Thor Hjarsen
Seniorbiolog, Biodiversitet og naturpolitik
WWF Verdensnaturfonden
Svanevej 12
2400 København N
t.hjarsen@wwf.dk
+ 45 2212 9360

Stine Nüchel Tuxen
Biolog, talsmand for dansk natur
Verdens Skove
Klostergade 34, 3
8000 Århus C
snt@verdenskove.org
+ 45 28581100

² <https://macroecology.ku.dk/other-publications/biodiversity-danish-forests/CMEC-skovrapport-2016-v2.pdf>